

18.6.2010

Dnro 164/4/09

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Neuvontaläkintämies Pia Wirta

VAMMAISEN APUVÄLINEEN HUOLTO VIIPYI KOHTUUTTOMASTI HYKSISSÄ

1 KANTELU

Kantelija arvosteli 17.1.2009 saapuneessa sähköpostiviestissä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin apuvälineyksikön menettelyä hänen apuvälineenään käyttämän tietokoneen huollossa.

- - -

3 RATKAISU

Katson Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin apuvälineyksikön menetelleen lainvastaisesti siinä, ettei kantelija saanut tarvitsemaansa apuvälinettä käyttöönsä perustuslain 21 §:ssä edellytetyllä tavalla ilman aiheetonta viivytystä.

Perustelen ratkaisuni seuraavasti.

3.1 Selvitys

Kantelija kertoo tarvitsevana tietokonetta apuvälineenään. Apuväline toimitettiin huoltoon korjausta varten lokakuussa 2008. Kantelijan saadessa apuvälineensä huollosta, hän huomasi ettei siinä enää ollut hänen tarvitsemiaan ohjelmia, minkä vuoksi apuväline toimitettiin uudestaan huoltoon. Kantelijan tehdessä 17.1.2009 kantelun hänen tarvitsemansa apuväline ei ollut vielä palautunut hänelle huollosta.

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin johtajaylilääkäri on 23.3.2009 antamassaan lausunnossa todennut, ettei hänellä ole lisättävää asiassa hankitusta selvityksestä ilmenevään.

HYKS Medisiinisen tulosyksikön Neurologian klinikan kuntoutuspoliklinikan, kuntoutustutkimusyksikön ja apuvälineyksikön va. ylilääkäriin 19.3.2009 antaman lausunnon mukaan hänellä ei ole lisättävää apuvälineyksikön osastonhoitajan antamaan selvitykseen. Ylilääkäri pahoittelee viivettä asiassa.

Apuvälineyksikön osastonhoitajan 18.3.2010 antaman selvityksen mukaan kantelijalla on käytössään kommunikaatioapuvälineenä HYKS:in Apuvälineyksiköstä lainattu Acer Veriton 3700GX tietokone sekä siihen liittyvä kommunikaatio-ohjelma. Apuvälineyksikkö ostaa laitteidensa korjauksen ja huollon HUS:in Lääkintäteknikan liikelaitokselta. Kantelijan käytössä oleva tietokone lähetettiin Lääkintäteknikan kautta korjaukseen Academiaan, koska kone oli sieltä hankittu ja takuu-aika oli vielä voi-

massa. Academicassa koneeseen vaihdettiin kovalevy ja tietokone palautui kantelijalle. Hän toimitti tietokoneen takaisin huoltoon, jossa todettiin, että kovalevyn vaihdon yhteydessä koneessa olleet kommunikaatio-ohjelmat olivat kadonneet. Asiaa selvittäessä todettiin, että tietokoneeseen oli asennettava uusi käyttöjärjestelmä, jotta kommunikaatio-ohjelmat saataisiin toimimaan. Lääkintätekniikan työntekijän asentaessa käyttöjärjestelmää ilmeni, että asentamiseen tarvittiin HUS:n ulkopuolinen internet-yhteys, mihin ei ollut koskaan aiemmin ollut tarvetta, sillä aiemmin asentaminen oli tapahtunut tietokoneen mukana tulleen CD-ROM levykkeen avulla. Asiasta konsultoitin HUS:in Tietotekniikan liikelaitosta, joka ei pystynyt tarjoamaan tarvittua palvelua. Lääkintätekniikan työntekijä teki aloitteen ulkopuolisen internet-yhteyden saamiseksi huollon käyttöön, minkä toteuduttua tietokoneeseen asennettiin tarvittavat ohjelmat ja testattiin koneen ohjelmien toimivuus. Kantelija ei kuitenkaan saanut apuvälinettä toimimaan, minkä vuoksi siihen vaihdettiin vielä kantelijan kotona uusi käyttöjärjestelmä ja tarvittavat ohjelmat. Apuvälineen korjauksen viivästyminen on johtunut edellä mainituista syistä.

Etelä-Suomen lääninhallitus on 27.4.2009 antamassa lausunnossaan todennut kantelijan tarvitsevan tietokonetta apuvälineenään, joka on ollut poissa hänen käytöstään useamman kuukauden ajan. Lääninhallitus on viitannut Sosiaali- ja terveysministeriön antamaan apuvälineitä koskevaan laatusuositukseen (STM:n oppaita 2003:7) jonka mukaan apuvälineen ollessa huollossa tai korjauksessa tilalle annetaan toinen apuväline aina, kun se on mahdollista. Käsityksenään lääninhallitus on korostanut sitä, että kunnan velvollisuutena on huolehtia siitä, että vammaisen tarvitsemat ja hänelle myönnetyt apuvälineet ovat käyttökunnossa ilman kohtuutonta viivettä. Asiassa esitetyn selvityksen perusteella kantelijan tietokoneen huolto- ja asennustyöt ovat kestäneet kohtuuttoman kauan.

3.2

Arviointi

Perustuslain (731/1999) 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä.

Julkisen vallan on perustuslain 22 §:n mukaan turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Erikoissairaanhoitolain (1062/1989) 1 §:n 2 momentin (1049/1993) mukaan erikoissairaanhoitolla tarkoitetaan tässä laissa lääketieteeseen ja hammaslääketieteeseen erikoisalojen mukaisia sairauden ehkäisyyn, tutkimiseen, hoitoon, lääkinälliseen pelastustoimintaan sekä lääkinälliseen kuntoutukseen kuuluvia terveydenhuollon palveluja.

Erikoissairaanhoitolain 1 §:n 3 momentin (606/1991) mukaan lääkinälliseen kuntoutukseen luetaan kuntouttavien hoitotoimenpiteiden lisäksi kuuluvaksi neuvonta, kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittävä tutkimus, apuvälinehuolto sekä sopeutumisvalmennus- ja ohjaustoiminta ja muut näihin rinnastettavat toiminnot siltä osin kuin kuntoutusta ei ole säädetty kansaneläkelaitoksen tehtäväksi. Asetuksella annetaan tarkemmat säännökset lääkinällisen kuntoutuksen sisällöstä.

Lääkinällisestä kuntoutuksesta annetun asetuksen (1015/1991) 2 §:n mukaan kunta tai kuntainliitto huolehtii siitä, että lääkinällisen kuntoutuksen palvelut järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisiksi kuin kuntoutuksen tarve kunnassa tai kuntainliiton alueella edellyttää.

Lääkinnällisestä kuntoutuksesta annetun asetuksen 3 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan lääkinällisen kuntoutuksen palveluja ovat: apuvälinepalvelut, johon kuuluu apuvälineiden tarpeen määrittely, välineiden sovitus, luovutus omaksi tai käytettäväksi, käytön opetus ja seuranta sekä välineiden huolto.

Edellä mainitun asetuksen 4 §:n mukaan lääkinälliseen kuntoutukseen kuuluvia, 3 §:ssä tarkoitettuja apuvälineitä ovat lääkinällisin perustein todetun toimintavajavuuden korjaamiseen tarkoitettut välineet, laitteet tai vastaavat, joita vajaakuntoinen henkilö tarvitsee selviytyäkseen päivittäisissä toiminnoissaan. Apuvälineisiin luetaan myös kuntoutuksessa tarvittavat hoito- ja harjoitusvälineet.

Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella katson, että kantelijan apuvälineenään käyttämän tietokoneen huolto on kohtuuttomasti viivästynyt.

Viipymisen pääasialliseksi syyksi on saadussa selvityksessä esitetty käyttöjärjestelmän asentamisesta johtuneet ja aiemmasta käytännöstä poikkeavat toimintatavat. Käsitykseni mukaan korkean tietoturvan vaatimukseen kuuluvassa organisaatiossa voi ulkopuolisen internetyhteyden järjestämiseen kuluja jonkin verran aikaa, mutta tällöinkään ei voida perustella poikkeamista siitä, mitä perustuslain 21 §:n säännös asian viivytyksettömältä käsittelyltä edellyttää. Sairaanhoidopiirin velvollisuutena on huolehtia siitä, että vammaisen tarvitsemat ja hänelle myönnetyt apuvälineet ovat käyttökunnossa ilman kohtuutonta viivästymistä. Julkisen vallan tulee turvata perusoikeuksien toteutuminen.

Eriyisen suurena puutteena pidän sitä, ettei asian missään vaiheessa harkittu tai muutoinkaan selvitetty mahdollisuutta toimittaa kantelijalle korvaavaa apuvälinettä hänen käytössään olleen tietokoneen huollon ajaksi, etenkin kun kantelijan lakiin perustuva oikeus apuvälineen käyttöön jäi toteutumatta useamman kuukauden ajan.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2 esittämäni käsityksen Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoidopiirin apuvälineyksikön menettelyn lainvastaisuudesta Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoidopiirin tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän sille jäljennöksen tästä päätöksestäni.